C/2024/1565

5.3.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Klimata krīze un tās ietekme uz neaizsargātām grupām"

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/1565)

Ziņotājs: ***Ioannis VARDAKASTANIS***

Pilnsapulces lēmums	23.2.2023.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	21.11.2023.
Pieņemts plenārsesijā	13.12.2023.
Plenārsesija Nr.	583
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	152/00/04

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Visā pasaulē klimata krīze jau patlaban ir veicinājusi tādu ekstrēmu laikapstākļu notikumu skaita pieaugumu kā vētras, meža ugunsgrēki un plūdi, kas smagi ietekmē neaizsargātas kopienas, un ir radījusi steidzamu vajadzību pēc pielāgošanās pasākumiem un kopienu noturības veidošanas. Šī postošā tendence aptver aizvien jaunus reģionus, kuri iepriekš šādas straujas pārvērtības nav pieredzējuši. Ir vajadzīga kolektīva un integrējoša pieeja, katrai ieinteresētajai personai uzņemoties savu daļu atbildības. Būtu jāstiprina politiskais un juridiskais arsenāls, un vēl vairāk jānostiprina pašreizējā īstenošana.

1.2. Ir paredzams, ka klimata krīze ļoti negatīvi ietekmēs daudzas valstis un sociālās grupas, taču nesamērīgi augstu cenu maksās neaizsargātās grupas. Klimata krīzes sekas smagi skars sievietes, bērnus, nabadzīgos cilvēkus, bezdarbniekus, minoritātes, imigrantus un personas ar invaliditāti, un par politikas kļūdām, kas pieļautas gan nacionālā, gan Eiropas, gan globālā līmenī, šīs grupas maksās augstāku cenu nekā vairums citu.

1.3. Neaizsargātās grupas ir mazāk sagatavotas problēmām, ko klimata krīze turpmākajos gados radīs viņu dzīves līmenim, un šīm grupām ir arī mazāk resursu, ar ko mazināt klimata pārmaiņas vai pielāgoties tām. Tāpēc viņu pamattiesību īstenošana ir nopietni apdraudēta.

1.4. Ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO) būtu jākoncentrē uzmanība uz sociālajiem taisnīgas pārkārtošanās aspektiem, īpaši pievēršoties tādām būtiskām nozarēm kā, piemēram, tūrisms un lauksaimniecība.

1.5. Ļoti liela nozīme ir tiesiskuma, taisnīguma un iekļaušanas jautājumiem, jo, iestājoties zaļās enerģijas laikmetam, var pastiprināties ienākumu nevienlīdzība un sociālā nevienlīdzība. Tādas iniciatīvas kā ES Sociālais klimata fonds un ES Klimatadaptācijas fonds ([1]) ir atzinīgi vērtējamas un būtiskas, taču tās ir jāpapildina ar papildu instrumentiem, lai tiešām varētu risināt visas problēmas un izpildīt prasības, kas saistītas ar pārkārtošanos. Būtisks ir uzsvars uz bērniem un uz paaudžu taisnīguma jautājumiem.

1.6. Neaizsargātām grupām nodrošināt iespējas iegūt prasmes, kas noderēs zaļajā ekonomikā, ir ļoti grūts uzdevums un vienlaikus būtisks solis enerģētiskās nabadzības novēršanā.

([1]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Kohēzijas fonda un *Next Generation EU* finansēts klimatadaptācijas fonds" (OV C 486, 21.12.2022., 23. lpp.).

1.7. Milzīga nozīme ir papildu instrumentiem, kas palīdzētu risināt ar enerģētikas pārkārtošanu saistītās problēmas un izpildīt prasības. Iepriekš minēto enerģētiskās nabadzības novēršanas mērķi var palīdzēt sasniegt arī Kohēzijas fonds, Taisnīgas pārkārtošanās fonds un Atveseļošanas un noturības mehānisms, taču ir steidzami jārīkojas aktīvāk, lai izstrādātu visaptverošu ES politisko un sociālo stratēģiju. Fakts, ka arvien biežākas kļūst ar klimata krīzi saistītas katastrofas, liecina par nepieciešamību palielināt ES spējas visos šajos ārkārtas gadījumos reaģēt drīzāk pirms, nevis pēc notikušā. Šajā ziņā sevišķi nozīmīgs instruments var izrādīties Klimatadaptācijas fonds.

1.8. Ārkārtīgi svarīgi ir izpētīt klimata pārmaiņu ietekmes, neaizsargāto grupu un sociālās nevienlīdzības mijiedarbību un izprast, kā klimata pārmaiņas un pāreja uz zaļo enerģiju var saasināt pašreizējo sociālo un vidisko netaisnību, īpaši tāpēc, ka marginalizētām kopienām var nākties uzņemties nesamērīgu klimata krīzes slogu. Labs piemērs šādai izpētei: nesamērīgā marginalizētu kopienu pakļautība gaisa piesārņojumam un tādai tā nelabvēlīgajai ietekmei uz fizisko un garīgo veselību, ko rada rūpniecisko iekārtu izvietojums attiecīgajā apkaimē. Neaizsargāto grupu un skarto mājsaimniecību atbalsta pasākumu pamatā ir jābūt holistiskam skatījumam, kas ietver arī sociālās politikas instrumentus ([2]).

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. Ciktāl ir runa par klimata krīzi, valstu, Eiropas un pasaules politikas nepilnību ietekme uz neaizsargātām grupām ir neproporcionāli liela, savukārt problēmas, ar kurām neaizsargātas grupas saskaras, cenšoties pielāgoties klimata pārmaiņām vai mazināt to ietekmi, ir milzīgas. Neaizsargātām grupām joprojām nav pilnas piekļuves resursiem, kas pieejami klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās pasākumiem. Piemēram, ir vērts analizēt, cik nesamērīga ietekme uz marginalizētām kopienām ir ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem: ja rajonu, kur ienākumi ir zemi, piemeklē plūdi, nākas pārvietot iedzīvotājus un tiek zaudēti iztikas līdzekļi.

2.2. Sākoties enerģijas tirgus krīzei, ko izraisīja Krievijas iebrukums Ukrainā, par nopietnu sociālu problēmu ir kļuvusi enerģētiskā nabadzība. Sociālās problēmas, kuru cēlonis ir stratēģisku notikumu izraisīta enerģētikas tirgus krīze, prasa steidzamus pasākumus, lai risinātu šo problēmu un nodrošinātu sociālo vienlīdzību, jo klimata krīze un pāreja uz zaļo enerģiju ir palielinājusi dzīves dārdzību. Eiropā tas, visticamāk, apdraudēs sociālo līdztiesību, ja netiks veikti steidzami pasākumi.

2.3. Klimata krīze ļoti nelabvēlīgi ietekmēs sievietes, it īpaši globālajos dienvidos. Ūdens krīze radīs lielu papildu slogu reģionos, kur *WASH* iespējas (ūdens, sanitārija un higiēna) ir nepietiekamas un kur sievietes joprojām ir atbildīgas par ūdensapgādi savā mājsaimniecībā. Turklāt sieviešu piekļuvi nodarbinātībai, ienākumu stabilitāti, dzīves līmeni un darbavietas drošību apdraudēs arī ekonomikas traucējumi, ko klimata krīze, visticamāk, izraisīs.

2.4. Vidusjūras reģionam un citiem lielākajiem Eiropas lauksaimniecības reģioniem, piemēram, Centrāleiropai un Austrumeiropai, draud pārtuksnešošanās un citas ūdensresursu problēmas, tāpēc lauksaimniekus gaida vēl nepieredzēti grūti laiki. Lielās Dienvideiropas teritorijās, kur nokrišņu daudzuma samazināšanās un ilgtnespējīga ūdens apsaimniekošana izraisa kritisku ūdens trūkumu, arī lauksaimniecība var kļūt ilgtnespējīga. Joprojām nav pietiekami izprasts, kādas sociālekonomiskās sekas būs nokrišņu režīma izmaiņām un karstuma ietekmei uz kultūraugu ražību un iztiku.

2.5. Paredzams, ka arī pilsētu nabadzīgajiem iedzīvotājiem būs ārkārtīgi grūti pielāgoties klimata krīzes apstākļiem. Dzīvodami tādos lielpilsētu rajonos, kuriem raksturīga viszemākā ilgtspēja un visaugstākais kaitīgums videi, viņi izjutīs krasu dzīves līmeņa pazemināšanos, taču viņiem trūks prasmju un resursu, lai šīs problēmas risinātu. Turklāt cilvēki no šīm sociāli neaizsargātajām grupām pašlaik par aptuveni 15 % biežāk dzīvo apgabalos, kuros klimata izraisīta makrodaļiņu gaisa piesārņojuma pieauguma dēļ ir vislielākais prognozētais bērnu astmas diagnozes pieaugums, un teritorijās, kurās tiek prognozēts, ka jūras līmeņa celšanās dēļ visvairāk zemes tiks pārpludināts ([3]).

([2]) https://www.eesc.europa.eu/lv/our-work/publications-other-work/publications/cost-climate-change-households-and-families-eu.

([3]) ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*), "*Climate Change and Social Vulnerability in the United States: A Focus on Six Impacts*" (Klimata pārmaiņas un sociālā neaizsargātība Savienotajās Valstīs: seši ietekmes veidi), Vašingtona: ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*), 2021.

2.6. Īpaši tiks skartas salu un piekrastes kopienas, jo zemes erozija un jūras līmeņa celšanās apdraudēs to iztiku un tradicionālās saimnieciskās darbības ilgtspēju. Tas attiecas arī uz kopienām, kas dzīvo Atlantijas okeāna, Klusā okeāna un Indijas okeāna atolos un koraļļu rifu tuvumā.

2.7. Pirmiedzīvotāju kopienas no Arktikas līdz Amazonei un no Indonēzijas līdz Kongo, visticamāk, izjutīs milzīgu spiedienu uz saviem iztikas līdzekļiem; to radīs klimata krīzes ietekme uz ekosistēmu un saimniecisko darbību. Ir jāanalizē pirmiedzīvotāju kopienu specifiskā ievainojamība un klimata pārmaiņu ietekme uz tām, kā arī jāpēta tradicionālās zināšanas un prakse, kas veicina noturību pret klimata pārmaiņām.

2.8. Klimata krīze var radīt nopietnas problēmas personām ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēkiem, jo neaizsargātās grupās karstuma viļņi izraisa mirstības pieaugumu; arī piekļuvi publiskajai telpai traucēs ekstrēmi laikapstākļu notikumi un ar klimata krīzi saistītas ārkārtas situācijas.

2.9. Visticamāk, klimata krīze nesamērīgi ietekmēs atsevišķus pasaules reģionus, kuru ekonomika joprojām ir ļoti atkarīga no lauksaimniecības, piemēram, Tuvos Austrumus un Ziemeļāfriku, kā arī Subsahāras Āfriku ([4]). Plašos apgabalos tas var sagraut uz lauksaimniecību balstīto ekonomiku, izraisot politisku destabilizāciju un strauju migrācijas spiediena pieaugumu uz globālajiem ziemeļiem.

2.10. Daudzās valstīs, kurās minoritāšu grupas saskaras ar politisku un sociālu nevienlīdzību, klimata krīze šķelšanos un nevienlīdzību, visticamāk, saasinās vēl vairāk, jo dominējošām grupām būs preferenciāla piekļuve sarūkošajiem kopējiem resursiem. Pašreizējo ūdens konfliktu saasināšanās var vēl vairāk destabilizēt reģionus, kuri jau tagad cieš no ieilgušiem konfliktiem, piemēram, Izraēlā–Palestīnā, Sīrijā un Lībijā.

2.11. Vecāka gadagājuma cilvēkus, ņemot vērā viņu ierobežoto mobilitāti un arvien lielāko piesaisti savām mājām, klimata krīze, visticamāk, skars smagi, jo karstuma viļņu ietekmē pieaug mirstība, un vietas, kurās viņi ir dzīvojuši gadu desmitiem, pārtop klimata krīzes epicentros. Kā piemēru var minēt Nīderlandes zemienēs dzīvojošus vecāka gadagājuma cilvēkus, kas klimata krīzes dēļ ir īpaši neaizsargāti pret jūras līmeņa celšanos un paaugstinātu plūdu risku.

2.12. Bērni ir vismazāk atbildīgi par klimata pārmaiņām, taču sekas būs jācieš tieši jauniešiem un nākamajām paaudzēm. Paaudžu taisnīguma jautājumiem ir ārkārtīgi svarīga nozīme jebkurā politikas pasākumā, kas vērsts uz klimata krīzes ietekmi.

2.13. To grupu vidū, kuras ir visneaizsargātākās pret klimata krīzi, joprojām ir imigranti un bēgļi, jo viņiem paredzētā sociālā aizsardzība valstīs, kas viņus uzņēmušas, joprojām nav pietiekama, un viņi nereti dzīvo tādās apkaimēs un provincēs, kas ir visneaizsargātākās pret klimata pārmaiņām. Turklāt imigrantiem un bēgļiem ir visierobežotākā piekļuve iespējām, ko piedāvā pāreja uz zaļo enerģiju.

2.14. Ļoti svarīgas ir arī problēmas, ar kurām klimata pārmaiņu dēļ saskaras neaizsargātas pilsētnieku grupas. Ir būtiski analizēt karstuma viļņu, pilsētas siltumsalu un plūdu ietekmi uz marginalizētām pilsētnieku kopienām un meklēt stratēģijas, kā uzlabot pilsētu noturību un veikt taisnīgas pielāgošanās pasākumus, piemēram, pētot jūras līmeņa paaugstināšanās ietekmi uz piekrastes pilsētām un to, ka var nākties pārvietot plūdu apdraudētu, trūcīgu apkaimju iedzīvotājus.

2.15. Līdzās neaizsargātām grupām arī ievainojamas jeb jutīgas ekosistēmas saskaras ar nopietnām problēmām saistībā ar klimata krīzi, un tās ir pelnījušas starptautiskās sabiedrības uzmanību. Daudzos gadījumos neaizsargātas grupas un kopienas ir atkarīgas no jutīgām ekosistēmām. Tāpēc tām jārēķinās ar paaugstinātu risku, ko rada gan dabas, gan klimata izraisīti apdraudējumi. Šajā kontekstā nozīmīgi kompromisi un politikas izvēles būs jāpieņem arī saistībā ar pielāgošanās stratēģijām ([5]).

([4]) Āfrikas Ekonomikas un sociālo lietu padomju savienība (*UCESA*), "*Climate change and its consequences: The voice of the African citizens*" (Klimata pārmaiņas un to sekas: Āfrikas iedzīvotāju skatījums), Glāzgova, 2021. gada 10. novembris.

([5]) *Least Developed Countries Expert Group* (Vismazāk attīstīto valstu ekspertu grupa), "*Considerations Regarding Vulnerable Groups, Communities and Ecosystems in the Context of the National Adaptation Plans*" (Apsvērumi attiecībā uz neaizsargātām grupām, kopienām un ekosistēmām nacionālo pielāgošanās plānu kontekstā), Bonna: ANO Klimata pārmaiņu sekretariāts, 2018, 34. lpp.; ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*), "*Climate Change Impacts on Air Quality*" (Klimata pārmaiņu ietekme uz gaisa kvalitāti).

2.16. Daudzas sociāli neaizsargātas grupas dzīvo rūpnieciskās vai urbānās teritorijās ar augstu gaisa piesārņojuma līmeni. Romu kopienas biežāk nekā citas kopienas Eiropas Savienībā dzīvo teritorijās, kur ar klimatu saistītas pārmaiņas var negatīvi ietekmēt veselību. Daži cilvēki pret gaisa piesārņojuma ietekmi uz fizisko un garīgo veselību ir jutīgāki arī tāpēc, ka viņiem ir hroniskas veselības problēmas. Piemēram, dažām etniskajām kopienām, grupām ar zemiem ienākumiem, pirmiedzīvotājiem un imigrantu grupām ir augstāks sirds slimību, astmas un hronisku obstruktīvu plaušu slimību jeb HOPS rādītājs ([6]).

3. **Klimata pārmaiņas, neaizsargātas grupas un enerģētikas pārkārtošana**

3.1. Neaizsargātās grupas, visticamāk, saskarsies ar ievērojamām grūtībām pārejā uz taisnīgu un tīru enerģiju. Šīs pārejas izraisītais bezdarba pieaugums dažās nozarēs apdraud grupas, kuras jau patlaban ir jutīgas pret bezdarba riskiem un kuras ir nodarbinātas tādās nozarēs kā lauksaimniecība, transports, būvniecība un mājokļi. Bezdarbs, kas izriet no šīs pārejas, ietekmēs cilvēkus, kuriem nav daudz alternatīvu, kur strādāt, piemēram, tāpēc, ka viņi ir salīdzinoši veci vai viņiem nav pietiekamu profesionālo prasmju, lai pārietu uz jaunu nozari.

3.2. Būtiski ir mainījušās pētniecības prioritātes: klimata vai ekstremālu laikapstākļu izpētes vietā uzmanība tiek vērsta uz to, kā cilvēki un sistēmas izjūt ietekmi, un uz sistēmisko sociālo un ekonomisko nevienlīdzību, kas vēl vairāk saasina viņu ietekmējamību un neaizsargātību. Lai izstrādātu atbilstīgus reaģēšanas un pielāgošanās pasākumus, kas ietver plašu ieinteresēto personu loku, un lai taisnīgi un vienlīdzīgi sadalītu pārejas izmaksas, ārkārtīgi nepieciešama ir izpratne par to, ka pāreja uz zaļo ekonomiku iedzīvotājus, kopienas un sistēmas ietekmē daudzos un dažādos veidos ([7]).

3.3. Dzīves dārdzības pieaugums, kas saistīts ar pāreju uz zaļo enerģiju, ir liela problēma, kura jārisina pēc iespējas ātrāk, lai enerģētikas pārkārtošanu nenomelnotu populisti un oportūnisti.

3.4. Eiropiešu mājsaimniecībām un ģimenēm, visticamāk, būs grūtāk segt enerģijas izdevumus strauji mainīgajā enerģijas tirgū, ko apdraud arī lieli stratēģiski satricinājumi. Joprojām netiek pietiekami izmantota iespēja Eiropas mājsaimniecībām un ģimenēm kļūt enerģijas ziņā pašpietiekamām, ražojot pašām savu enerģiju no atjaunīgajiem energoresursiem un uzlabojot ēku energoefektivitāti.

3.5. Rūpīgi ir jāizpēta klimata krīzes ietekme uz garīgo veselību; klimata krīze gan tiešā, gan netiešā veidā ietekmē cilvēku garīgo veselību. Spilgtākais piemērs ir dabas katastrofas. Lai šo parādību pētītu, ASV ir izveidota jauna medicīnas disciplīna – ekopsiholoģija.

3.6. Enerģētikas pārkārtošana būs sekmīga tikai tad, ja kalpos sabiedrības interesēm, proti, ja tās centrā būs cilvēks un tā būs domāta cilvēkam. Tas nozīmē, ka ir vajadzīgi finanšu pārdales pasākumi, taču krīzes pārvarēšanai ar tiem vien nepietiek. Preventīvas un strukturētas iniciatīvas visos pārvaldības līmeņos ir būtiski finanšu pārdales instrumentu papildinājumi, kas var ne tikai mazināt, bet arī novērst enerģētiskās nabadzības riskus ([8]).

3.7. Pāreja uz jaunu enerģiju var radīt satricinājumus darba tirgū un tādās zemu ienākumu nozarēs kā transports, būvniecība vai mājokļi. Marginalizētām grupām, kas nodarbinātas jutīgās nozarēs, joprojām ir augsts bezdarba risks, savukārt imigrantiem un bēgļiem ir grūti piekļūt iespējām, kas saistītas ar pāreju uz zaļo enerģiju. Ir ļoti svarīgi gādāt, ka šī pārkārtošanās ir taisnīga, un nodrošināt prasmju pilnveidošanu zaļajai ekonomikai, piemēram, analizējot gan problēmas, ar kurām saskaras būvniecības nozares darbinieki, kam jāpielāgojas ilgtspējīgai būvniecības praksei, gan nepieciešamību pēc pārkvalifikācijas programmām.

3.8. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzsver: lai neaizsargātas grupas spētu reaģēt uz klimata pārmaiņām, būtiska nozīme ir izglītībai un spēju veidošanai. Ir ļoti svarīgi meklēt inovatīvas pieejas marginalizētu kopienu izglītošanai un informēšanai par klimata pārmaiņām un izpētīt, kā prasmju pilnveidošanas programmas var uzlabot neaizsargāto grupu pielāgošanās spējas, piemēram, analizējot sabiedrības virzītas izglītošanas programmas par klimata pārmaiņām nelabvēlīgā situācijā esošās apkaimēs un to ietekmi uz noturības un pielāgošanās spējas uzlabošanu.

([6]) ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*), "*Climate Change Impacts on Air Quality*" (Klimata pārmaiņu ietekme uz gaisa kvalitāti), Vašingtona: ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*), 2021.

([7]) *Least Developed Countries Expert Group* (Vismazāk attīstīto valstu ekspertu grupa), "*Considerations Regarding Vulnerable Groups, Communities and Ecosystems in the Context of the National Adaptation Plans*" (Apsvērumi par neaizsargātām grupām, kopienām un ekosistēmām nacionālo pielāgošanās plānu kontekstā), B papildinājums.

([8]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Enerģētiskās nabadzības apkarošana un Eiropas Savienības noturība – ekonomiskie un sociālie izaicinājumi" (OV C 486, 21.12.2022., 88. lpp.).

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis, tostarp Ukraina un Moldova, saskaras ar arvien lielāku sezonālo mainību, kas apdraud šo valstu ekonomiku, kura lielā mērā ir agrāra, un mazo lauksaimnieku iztikas līdzekļus ([9]). Tādās valstīs kā Polija un Ungārija pilsētās dzīvojošas kopienas ar zemiem ienākumiem bieži saskaras ar augstāku gaisa piesārņojuma līmeni, ko pastiprina klimata pārmaiņu ietekme, piemēram, karstuma viļņi un nokrišņu režīma izmaiņas. Mainīgo klimata apstākļu dēļ Baltkrievijā un Ukrainā ir reģistrēts straujš meža ugunsgrēku skaita pieaugums, kas būtiski ietekmē lauku kopienas un savvaļas dzīvnieku dzīvotnes ([10]).

4.2. Tālajos Ziemeļeiropas reģionos, piemēram, Grenlandē, pirmiedzīvotāju tradicionālo medību un zvejas dzīvesveidu apdraud strauja mūžīgā sasaluma kušana, kas rada draudus gan ekosistēmai, gan vietējai ekonomikai un neaizsargātām grupām ([11]). Polārā loka apgabalos Ziemeļskandinālijas pirmiedzīvotāju sāmu kopienām tradicionālos iztikas avotus – zveju un ziemeļbriežu audzēšanu – apdraud sasilšana un izmaiņas ekosistēmās ([12]).

4.3. Klimata krīzes izraisītā gaisa kvalitātes pazemināšanās var ietekmēt neaizsargāto grupu fizisko un garīgo veselību Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģiona lielākajās pilsētās. Tādas pilsētas kā Kaira, Teherāna vai Stambula tuvākajā nākotnē, visticamāk, saskarsies ar nopietnām problēmām.

4.4. Dienvidaustrumeiropas valstīm, it īpaši Bulgārijai un Rumānijai, ir jātiek galā ar nebijuša mēroga plūdiem un zemes nogruvumiem, kas smagi ietekmē kopienas ar zemiem ienākumiem, kurām katastrofu pārvarēšanai trūkst resursu ([13]). Ir konstatēts, ka viscaur Dienvidaustrumeiropā tādas valstis kā Albānija un Ziemeļmaķedonija klimata pārmaiņu dēļ ir īpaši uzņēmīgas pret karstuma viļņiem, sausumu un dabas ugunsgrēkiem, kas galvenokārt skar lauciniekus un vecāka gadagājuma ļaudis ([14]).

4.5. Vidusjūras reģiona valstīm, piemēram, Kiprai, Grieķijai, Itālijai, Maltai, Portugālei un Spānijai, ir lielāks nokrišņu izsīkuma un karstuma viļņu risks, kas noved pie pārtuksnešošanās un ūdens trūkuma. Šie apstākļi nesamērīgi ietekmē lauku, piekrastes un salu kopienas, sevišķi tās, kas atkarīgas no lauksaimniecības ([15]).

4.6. Nepieredzēti plaši dabas ugunsgrēki rada nopietnas problēmas neaizsargātu grupu drošībai un labklājībai visā Vidusjūras reģionā ([16]). Katastrofālie meža ugunsgrēki, kas 2022. gada vasarā piemeklēja Grieķijas salas Eibojas ziemeļdaļu, bet 2023. gada vasarā – Grieķijas apgabalu Evru, nodarīja milzu kaitējumu visai lauksaimniecības un mežsaimniecības saimnieciskajai darbībai un bija ļoti sāpīgs atgādinājums par palielinātajiem riskiem, ar kuriem saskaras neaizsargātās grupas Vidusjūras reģiona ES dalībvalstīs.

4.7. Vidusjūras salu un piekrastes kopienām ievērojamus draudus rada plūdi un erozija. Abas parādības nopietni apdraud arī Vidusjūras reģiona valstu dabas un kultūras mantojumu ([17]).

4.8. Tādās lielpilsētās kā Milāna un Parīze pilsētas siltumsalas ietekmē visu iedzīvotāju dzīves apstākļus un veselību, taču ekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošus cilvēkus un cilvēkus ar veselības traucējumiem tās skar nesamērīgi. Problēmu vēl saasina zaļo zonu trūkums un mājokļu kvalitātes problēmas ([18]).

Briselē, 2023. gada 13. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Oliver RÖPKE

([9]) "*Climate change and agriculture in Eastern Europe*" (Klimata pārmaiņas un lauksaimniecība Austrumeiropā), 2022. g.
([10]) "*Forest Fires and Climate Change in Eastern Europe*" (Meža ugunsgrēki un klimata pārmaiņas Austrumeiropā), 2023. g.
([11]) "*Indigenous Adaptation in the Arctic*" (Pirmiedzīvotāju pielāgošanās Arktikā), 2023. g.
([12]) *Forbes et al.*, 2022. g.
([13]) *Rasul & Balica*, 2023. g.
([14]) Eiropas Vides aģentūra, 2023. g.
([15]) "*Climate change and desertification in Southern Europe*" (Klimata pārmaiņas un pārtuksnešošanās Dienvideiropā), 2023. g.
([16]) *Angela Symons*, "*The Era of "Mega Forest Fires" Has Begun in Spain. Is Climate Change to Blame?*" (Spānijā ir sācies milzīgo meža ugunsgrēku laikmets. Vai tajā ir vainojamas klimata pārmaiņas?), *Euronews*, 2023. gada 27. marts.
([17]) *Lena Reimann et al.*, "*Mediterranean UNESCO World Heritage at Risk from Coastal Flooding and Erosion Due to Sea-Level Rise*" (Vidusjūras reģionā esošo *UNESCO* pasaules mantojumu apdraud jūras līmeņa celšanās dēļ izraisītie piekrastes plūdi un erozija), *Nature Communications*, 9. sēj., nr. 1 (2018).
([18]) *Nidhi Singh, Saumya Singh* un *RK Mall, "Urban Ecology and Human Health: Implications of Urban Heat Island, Air Pollution and Climate Change Nexus*" (Pilsētvides ekoloģija un cilvēka veselība: pilsētas siltumsalu ietekmes, gaisa piesārņojuma un klimata pārmaiņu cēloņsakarība), *Urban Ecology*: *Elsevier*, 2020. g.